

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

1
2024

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 788 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 7-fevralda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyea Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsiyalarning roli va ahamiyati.....	10
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Zaynutdinova Umida Djalolovna	
Yashil iqtisodiyotga o'tishda konseptual, ilmiy, innovatsion yondashuvning zarurati	16
Gulnora Abdurahmonova	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyotga o'tish muammolari va uni bartaraf etish yo'llari	22
S. R. Topildiyev	
Milliy strategik maqsadlar: ekologik va bojxona boshqaruvi mexanizmlarining maqbul kombinatsiyasi	28
Muratova Shohista Nimatullayevna	
Green Economy in Tourism in Uzbekistan.....	32
Alieva Makhbuba Toychievna	
Инновационные подходы в сельском туризме: "Зеленые маршруты"	36
Голышева Елена Вячеславовна	
Mamlakatimizda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirish strategiyasining ustuvor yo'nalishlari	42
Vaxabov Abduraxim Vasikovich, Nazarov Nazirjon Narzilloevich	
To'qimachilik sanoati korxonalarini barqaror rivojlantirish omillari.....	47
A.Yu. Mardanov	
Turizmni qayta jonlantirish strategiyasini ishlab chiqishda turizmni rejalashtirishning istiqbollari.....	52
A'zamov Saidakbarxon Avazxon o'g'li	
O'zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishi asosida barqaror rivojlanishga erishish	57
Abdullayev Elyorbek Odiljon o'g'li	
Barcha tadbirkorlik subyektlariga teng raqobat sharoitini yaratishda soliq imtiyozlarining o'rni	62
Akbarov Akmalxon Akrom o'g'li	
Turistik hududlarning barqaror rivojlanishini baholash metodologiyasida integral baholash ko'rsatkichlarini aniqlashning nazariy jihatlar.....	66
Asraqulov Abduraxmon Sultonovich	
Iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda "yashil" iqtisodiyot va uning ayrim masalalari.....	70
Axunova Shoxistaxon Nomonjanovna, Sultonova Gulbaxor Shoxnazimovna	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligi faoliyatining nazariy tamoyillari va o'ziga xos xususiyatlari.....	74
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich	
Mintaqa iqtisodiyotida agrar soha samaradorligini oshirishning ahamiyati.....	78
Butanova Dilnoza Rustamovna	
Global krizislar va ularning turizm iqtisodiyotiga ta'siri.....	83
Hallakova Barnoxon bahodirjonovna	
Agroturizm faoliyati rivojlanishining xorijiy tajribalari va ularda faoliyatni rivojlantirish modellarining qo'llanilishi.....	95
Husanboyev Sadafbek Yorqinjon o'g'li	
Yashil iqtisodiyotni kreditlashda banklarning o'rni.....	101
Ibragimova Sevara Muxamedjan qizi	
Qurilish materiallari sanoati korxonalari samaradorligini baholash masalalari.....	104
Isayev Jakhongir Muzaffarovich	
Iqtisodiyotni islomiy moliya tamoyillari asosida moliyalashtirish amaliyotini joriy etish istiqbollari	110
Kasimov Baxtiyor Usmanovich	
Oziq-ovqat sanoatida tadbirkorlik faoliyatini tashkil etishning iqtisodiy mexanizmi.....	113
Mahamatova Maftuna	
Turizm xizmatlar bozorida raqobatbardoshlik ko'rsatkichlarini takomillashtirish imkoniyatlari.....	119
Nurfayziyeva Mohinur Zayniddinovna	

Islom moliyalashtirish xizmatlari asosida kichik va o'rta biznesni moliyalashtirish usullari.....	124
Said Po'latov Maxamedovich	
Using Innovative Technologies in Hotels as a Factor of Sustainable Development of Tourism Industry	128
Sayfutdinov Shuxratjon Sultonovich, Egamberdiyev Sirojiddin Sattor o'g'li	
Dorivor o'simliklar yetishtirishning dunyo mamlakatlari iqtisodiyotidagi o'rni va xalqaro bozor savdosida prognozlar.....	135
To'xtabayev Jamshid Sharofiddinovich, Maftuna Ermatova Arslonbek qizi	
O'zbekistonga turistlar tashrifini ko'paytirishda raqamli texnologiyalarning o'rni	142
Toshmurod Kulmanov	
Agrobiznesni moliyaviy quvvatlash va rivojlanish istiqbollari	147
Tursunova Dilnavo Islomovna	
Oziq-ovqat bozorini qandolat mahsulotlari bilan to'ldirishda marketing strategiyalaridan foydalanishni takomillashtirish.....	150
Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi	
Yoshlar turizmini rivojlantirish holati va uni takomillashtirish yo'llari.....	159
Allayor Norboyev Ismoilovich	
Biologik aktivlarni baholashning uslubiy jihatlarini takomillashtirish.....	162
Boltayev Abror Sayitmuradovich	
Agrosanoat ishlab chiqarishida innovatsion jarayonlarni tadqiq qilishga uslubiy yondashuvlari.....	168
Dusmatov Begmuhammad Olimjonovich	
Suv resurslaridan samarali foydalanishda suv solig'ining ahamiyatini oshirish	174
Ikramov Nuriddin Kamolitdinovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida innovatsiya va innovatsion faoliyat bilan bog'liq tushunchalarining nazariy masalalari	179
Mamayunus Qarshibayevich Pardayev, Temur Olimovich Mamayunusov	
Aglomeratsiya iqtisodiyoti – Agglomeratsiya iqtisodiyoti – hududiy rivojlanishni harakatlantiruvchi omili sifatida	185
Raximbayev Akmal Azatboyevich	
Korxonalarini boshqarish samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish mexanizmlari	190
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
Globalashuv sharoitida turizm sohasida innovatsion faoliyatni rivojlantirishni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish	195
Salimov Dilshodbek Davronovich	
To'qimachilik sanoat korxonalarida marketing strategiyasi.....	199
Tillyaxodjayev Azizxon Aloxonovich	
Oziq-ovqat sanoati korxonalari raqobatbardoshligini oshirish yo'llari	203
Nilufar Umarova	
O'zbekistonda transport xizmatlari ko'rsatilishi tahlili	207
Xasanov Sarvar Ulug'bek o'g'li	
Agrar sektorga jalb qilingan investitsiyalarning sohadagi intensiv iqtisodiy o'sishga ta'sirining tahlili	213
Yangiboyev Sirojiddin Jo'ramurodovich	
Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligiga a'zo davlatlarda auditning xalqaro standartlarini qo'llash xususiyatlari	220
Meliyev Isroil Ismoilovich	
Raqamli bank xizmatlarini yanada takomillashtirish: muammolar va yechimlar	227
Melikov Otabek Maxmadiminovich	
Innovatsion iqtisodiyotda inson kapitalining tutgan o'rni.....	232
Abdikarimov Islombek Ibragimovich	
Kimyo sanoati korxonalarini boshqarish modellariga oid zamonaviy tajribalar.....	237
Avulchayeva Feruza Djurakuziyevna	
Задачи предмета «русского языка» на современном этапе	243
Адилова Солияхон	

Tijorat tashkilotlarining investitsiya faoliyati	247
Farhod Mahmudovich Tirkashyev, Asomiddinov Husan Asomiddin o'g'li	
Korrelyatsion-regression tahlil orqali turizm xizmatlari samaradorligini oshirish mexanizmlari.....	252
Gapparov Azim Qayumovich	
O'zbekistonda monetizatsiya darajasi va uni makroiqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'siri.....	258
Isayev Atabek Djurabayevich	
Prospects for the Development of Bond Circulation in the Capital Market.....	266
Jurabek Sobirov	
Ta'lim xizmatlari bozorida oliy ta'lim muassasalarining rivojlanish holati tahlili.....	270
Kuldashev Sherzod Alimardonovich	
Iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilish va ularning barqaror iqtisodiy o'sishdagi roli	276
Mamadiyeva Dilrom Ravshon qizi	
Surxondaryo viloyatlarning marketing salohiyatini shakllantirish holati tahlili	280
Mamadjanova Tuyg'unoy Axmadjanovna	
Improving Internal Control System	287
Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li	
Oliy ta'lim xizmatlarini targ'ib qilishda OTMLar veb-saytlari samaradorligini oshirish.....	291
Musayev Bekjon Shukurillayevich	
Korxonaning narx-navo tizimi va narx siyosatini tahlil qilish	298
Musayeva Shoira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilhkomovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tibbiyot sohasini moliyalashtirish istiqbollari.....	302
Muxammadiyev Ramz Zoirjon o'g'li	
Xizmatlar ko'rsatish subyektlarida biznes-modellarining raqamli transformatsiyalashuv konsepsiyalari.....	306
N. B. Yahyoxonov	
Mikromoliyaviy xizmatlar ko'rsatuvchi kredit tashkilotlarining samaradorligiga ta'sir etuvchi omillarning ekonometrik tahlili.....	311
Nazarova Muslima Nazarovna	
Sanoat korxonalarida aylanma mablag'lardan foydalanishning ilmiy-amaliy jihatlarini	317
Nurmatov Mirzaakbar Mirzaaliyevich	
Biznesni yuritishda korxonalararo integratsion jarayonlarni rivojlantirish masalalari.....	322
Olimova Nodira Xamrakulovna	
O'zbekistonda turizmni rivojlantirishning moliyaviy mexanizmlari: tahlil va istiqbollar	329
Oppoqxonov Nurmuhammadxon Po'latxon o'g'li	
O'zbekistonda davlat korxonalari transformatsiyasini jadallashtirish yo'nalishlari.....	333
Qahhorov Azizjon Ahror o'g'li	
Aholining turmush darajasini oshirish sharoitida mehnat bozori transformatsiyasining dinamikasi	338
Rahimboyev Muxtorbek Ikrom o'g'li	
Tijorat banklarida iqtisodiy-matematik modellashtirish samaradorligini yanada oshirish usullari.....	341
Raxmanov Mexridin Sindarovich	
Aholi moliyaviy savodxonligiga investitsiya kiritishning ahamiyati.....	345
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda valyuta siyosatini samarali tashkil etish.....	350
Samandarov Zuxriddin Raup o'g'li	
Sharq va G'arb tamaddunida gender qarashlar	355
Samandarova Gulxayo Abduraim qizi	
Imkoniyati cheklanganlarga to'siqsiz turizm xizmatlarini tashkil etish istiqbollari	359
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o'g'li	
To'qimachilik korxonalarining inqirozga qarshi boshqaruvida davlat tomonidan tartibga solishning ahamiyati	363
Todjimamatova Mashxura Erkinovna	
Mintaqalarning ekologik-iqtisodiy xususiyatlari va ularning barqaror rivojlanish bilan bog'liqligi	367
Toshboyev Muzaffar Muxtorovich	

Перспективы развития сферы услуг в Узбекистане.....	373
Tsoy Marina Petrovna, Li Marina Rudolfova, Romashkin Roman Anatolyevich	
Opportunities for Bicycle Tourism in Zomin, Bulungur and Bakhmal Districts.....	379
Urozaliev Elyor Shuxrat ogli, Xujamov Bobur bahodir ogli, Saydullayev Abbosjon Murodovich	
Pul-kredit siyosati va moliyaviy inqiroz: uslubiyot va saboqlar	384
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Korxonalarda barqaror rivojlanishni tatbiq etish istiqbollari.....	391
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Jumayeva Guzal Sherxon qizi	
Telekommunikatsiya korxonalari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish.....	396
Xusanov Ulugbek Nishanovich	
Milliy iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasini kengaytirish imkoniyatlari.....	402
Xuseynova Feruzabonu Mamadaliyevna	
O'zbekiston iqtisodiyotida raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari.....	405
Yo'ldosheva Dilnoza G'ayrat qizi	
Необходимость соблюдения этических норм в профессиональной деятельности бухгалтеров	408
Абдуллаханова Гулбахор Саттаровна	
Mintaqalarda kichik innovatsion korxonalarni rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	412
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Axmadjanov Ilyosbek Ilxomjon o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyatini rivojlanishini nazariy masalalari.....	416
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Abduraxmonov Sherali Sharifjonovich	
Пути повышения прозрачности бюджета Республики Узбекистан.....	420
Адашов Гайрат Рустамович	
Mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligi va uning lizing munosabatlari rivojlanishi bilan bog'liqligi	424
Axmediyeva Aliya Toxtarovna	
Тенденции и факторы развития пищевой промышленности в Узбекистане	432
Б. А. Хакимов	
Роль платежных систем в функционировании электронной коммерции.....	438
Бабаева Гузаль Яшиновна	
"Sirdaryo" va "Sirdaryo-Farm" erkin iqtisodiy zonasidagi xorxonalari erishgan yutuqlari, berilgan imtiyozlar va yaratilgan shart-sharoitlar to'g'risida	444
Davlayev G'olib Ashurovich	
Milliy iqtisodiyotga jalb qilingan investitsiyalarning tahlili	447
Djalilov Dostonbek Abduazizovich	
Ishlab chiqarish tafovutining Markaziy Bank monetar siyosati qarorlariga ta'siri.....	452
Duskobilov Umidjon Sharofiddinovich	
O'zbekistonda innovatsion jozibadorlik asosida oliy talim xizmatlarini rivojlantirish.....	457
Jonuzokov M. K.	
Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvni takomillashtirishda xorij tajribasidan foydalanish.....	461
Ismailov Allayor Rashidovich	
Особенности формирования ценовой стратегии на рынке плодоовощной продукции.....	465
Исроилов Абдурашид Абдурахманович	
Iqtisodiyotni globalashuvi sharoitida xo'jalik yurituvchi subyektlar barqarorligining nazariy metodologiyasini takomillashtirish	471
Kalandarova Nargiza Narimanovna	
Проблемы регулирования и защиты инвесторов в развитии электронной коммерции и пути их решения	475
Кенжебаева Гульфуза Рахматиллаевна	
Сущность, цели и задачи определения уровня финансовой устойчивости предприятия в современных условиях	478
Киличев А. А.	
Sug'urta tashkilotlari tomonidan taqdim etiladigan hisobotlarni xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish	485
Kodirkulov Oybek Turdiboyevich	

Классификация институциональных факторов, определяющих предпринимательскую активность в Узбекистане.....	490
Курпаяниди Константин Иванович	
Ho'jalik yurituvchi subyektlarning kredit va qarz mablag'laridan foydalanish samaradorligi tahlilini takomillashtirish.....	497
Mahmudova Go'zal Samadjon qizi	
Muqimiy ijodiDA milliy uyg'onish va iqtisodiy, falsafiy qarashlar	502
Muxlisa Muxitdinova	
Совершенствование управления портфелем залогов для обеспечения финансовой устойчивости: инсайты и рекомендации для Узбекистана	505
Наимов Шахрух	
Определение специфических особенностей и факторов влияющие на процесс внедрения международных требований и стандартов в коммерческих банков Республики Узбекистан.....	509
Хайдаров Зоҳир Шаривович , Каражанова Гулноза Толлиевна, Хайдари Фидои Зоҳир Зода	
Inson kapitalida mujassam bo'lgan fazilatlar, ularning jamiyat rivojlanishidagi o'rni va roli	514
Mamayunus Qarshibayevich Pardayev, Sevara Abdinazarovna Babanazarova, Mexrangiz Olimovna Mamayunusova	
Развитие рыночных отношений и усиление их влияния на рост объёмных и качественных показателей культурного туризма.....	521
Пулатова Сурайё Юлдашевна	
Основные направления цифровой трансформации в банковском секторе.....	525
Рахимова Гавхар Ойбековна	
O'zbekistonda ayollarni tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishda bank kreditlarining roli	530
Saidova Subhinigor Azizovna	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish asosida kambag'allikni qisqartirishning innovatsion yo'llari	535
Sultonov Shodiyor Abduhalilovich, Nazarov Asqar Anvar o'g'li	
Yuridik shaxslar mol-mulkiga soliq solishning o'ziga xos xususiyatlari	541
Umirov Xurshid Islomovich	
Korxonalar va tashkilotlarni modernizatsiya qilish jarayonlari.....	545
Fayziyeva Dilafuz Shuxratovna	
"Авеста" – исторический источник экономической мысли в Древней Средней Азии	549
Хакимов Назар Хакимович, Садиков Анвар Каримович	
Приоритетные направления развития теории формирования финансовой политики предприятия	555
Хамдамов С. Ф.	
Innovatsion rivojlanish sharoitida inson resurslarini strategik boshqarish.....	562
Xasanova Nafisa Shavkatovna	
Mehnat bozorida mehnat resurslaridan samarali foydalanishda yoshlar bandligini takomillashtirish.....	566
Xuvaydullayeva Iroda Xusniddin qizi	
Sanoat korxonalari faoliyati samaradorligi va raqobatbardoshligini baholashga doir uslubiy yondashuvlar.....	572
Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna	
Amir Temur davrida hunarmandchilik siyosatining o'ziga xos iqtisodiy xususiyatlari	578
Zikrillayev Jaxongir Sarvar o'g'li, ilmiy rahbar: Nasimov Baxtiyor Vasiyevich	
Infratuzilma obyektlari rivojlanishining turizm sohasidagi o'rni.....	583
Toyrova Amina Baxtisher qizi	
Korxonalarda moliyaviy investitsion portfelni jalb qilish va rag'batlantirishning zamonaviy shakl va usullari tahlili	588
Haydarov Humoyun Begmurod o'g'li	
Kichik biznes korxonalari raqobatbardoshligini tadqiq etishga konseptual yondashuvlar	592
K. Q. Tajibayev	
Бухгалтерский учет дебиторской и кредиторской задолженности в современной экономике	599
Камолова Феруза Кахрамоновна	

O'zbekistonda mehmonxona sohasidagi mahalliy boshqaruv tizimini takomillashtirish yo'llari.....	603
Mirzayeva Lola Shavkatovna	
Turizmni rivojlantirishda "yashi" marketingni o'rni.....	607
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
Inson kapitalini boshqarishning xorij tajribasi.....	612
Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
Agrasanoat majmuasida oziq-ovqat mahsulotlarini yetishirish va qayta ishlashda klasterlarini rivojlantirishning xalqaro tajribalari.....	620
Salixov Sherzod Abduxakimovich	
Mamlakatimizda mehnat bozorida ayollarning iqtisodiy faolligini oshirish	625
Xusanova Gulsum Baxtiyorovna	
Budjetdan tashqari mablag'lar hisobi va nazoratini takomillashtirish	628
Ostonokulov Azamat Abduraimovich, Alimardonov Asrorjon Alimardonovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida investitsion jarayonlar rivojlanishining xorij tajribasi	635
Miyassarov Davron Abdurashid o'g'li	
Xizmat ko'rsatish va servis sohasida mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligini baholash ko'rsatkichlari.....	640
Muhammadamin Erdon o'gli Erdonov	
Инновационные направления развития сферы услуг как фактор экономического роста.....	644
Насиров Дилшод Фархадович	
Влияние прямых иностранных инвестиций (пии) на экономику Узбекистана	654
Юлдашев Нодирбек Сайдибурханович	
Qulay investitsiya muhiti – xorijiy investitsiyalar oqimini oshirishning asosiy omilidir.....	659
Hoshimov Jahongir Ravshanbek o'g'li	
Biznesni loyihaviy moliyalashtirish va uning asosiy yo'nalishlari.....	664
Razzakov Jasur Xamraboyevich	
Inflation and Unemployment: Evidence from Uzbekistan	670
Mahmudov Nosir, Nabiyeva Nargizaxon Nuriddin qizi	
Milliy mahsulotlarni jahon bozoriga olib chiqishda marketing strategiyalaridan foydalanish	677
Meliqulov Abduhalil Norinovich	
O'zbekistonda kichik sanoat zonalarini tashkil etish va rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ustuvor yo'nalishlari	683
Ortiqov Avazbek Bahrom o'g'li	
Rene Dekart va Blez Paskal ta'limotlarida ratsional g'oyalar komparativistikasi.....	689
Ruzmatova Gulnoz Miraxrarovna	
Sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishining nazariy-uslubiy asoslari.....	694
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
The Importance of the World Trade Organisation (WTO) and Uzbekistan's Efforts to Join It.....	699
Urozaliev Elyor, Khoshimova Sevara	
Jismoniy tarbiya va sport muassasalarini moliyalashtirishdagi mavjud muammolar.....	705
Abduqaxorov Ulug'bek Abdug'aniyevich	
Yangi O'zbekistonda turizmning drayver sifatida barqaror rivojlanish yo'nalishlari	709
Tuxliyev Iskandar Suyunovich	
Mahalliy soliqlar va yig'implarning iqtisodiy mohiyati hamda ularni undirishning xususiyatlari	713
Tuychiyev Kamoliddin	
Tijorat banklari raqobatbardoshligini oshirishda xorijiy mamlakatlarning ilg'or tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari	717
Yadgarov Nodir Ravshanovich	
Organik qishloq xo'jaligiga o'tish bosqichlarining tashkiliy jihatlar va iqtisodiy asoslari.....	723
Amirqulov Shuxrat Olimovich	
Davlat xaridlari jarayonida e'tiborsiz ijrochilarni imkoniyatini cheklash masalalari	727
G'ofurov Temur Baxrom o'g'li	

O'zbekiston iqtisodiyotida investitsion loyihalarni faol tashkil etish istiqbollari	730
Utkurov Kozimjon Dilmurod o'g'li	
Iqtisodiy o'sishni ta'minlashda transport tadbirkorligi faoliyatini rivojlanish imkoniyatlari	733
M. Masharipova, I. Ruzmetova, D. Kuramboyeva	
Sug'urta faoliyatini takomillashtirishda andarrayting xizmatining o'rni	737
Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich	
O'zbekistonda eksportni sug'urtalash mexanizmlarini yanada kengaytirish yo'nalishlari	741
Qarshiyev Keldiyor Eshpulatovich	
Kambag'allikni qisqartirishda aholini tadbirkorlikka yo'naltirish	745
Rajabboyev Muzaffar Erkaboyevich	
Yoqilg'i-energetika korxonalarining moliyaviy barqarorligining ilmiy nazariy asoslari.....	749
Xusanov Qaxramon Nishonovich	
Оценка результатов реформы бухгалтерского учета в Республике	753
Киличева Фарида Бешимовна, Ирмухамедова Муслима Дилшодовна	
Эффективность программ соответствия в различных компаниях	757
Ахмедов Бехзод Ахмедович	
Элементы системы внутреннего контроля в выбранном финансовом институте	762
Хасанов Кахрамон Ахмаджанович	
Authentic Leadership Unleashed: A Comparative Analysis of Leadership Styles.....	767
Esanova Shohida Utkirovna	
Investitsion loyihalarni moliyalashtirishdagi moliyaviy risklarni boshqarishning ilg'or xorij tajribalari	774
Madiyarov Sanjar Gulyamovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlarida xarajatlar hisobining uslubiy masalalari takomillashtirish	781
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich, Umaraliyev Isomidin Ismonjon o'g'li	

O'ZBEKISTONGA TURISTLAR TASHRIFINI KO'PAYTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI

Toshmurod Kulmanov

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
Jahon iqtisodiyoti kafedrası Assistenti

Annotatsiya: Jahon iqtisodiyoti tarkibida xizmatlar sohasining ulushi yildan yilga oshib bormoqda. Xizmatlar sohasi tarkibida turizm sektori muhim rol o'ynaydi. Ushbu tadqiqotda raqamli texnologiyalar rivojlanish tendensiyasi va turistlarning O'zbekistonga tashrifi o'rtasidagi bog'liqlik o'rganiladi. Tadqiqotda xorijiy turistlar soni, O'zbekistonda internetdan foydalanadiganlar ulushi, siyosiy barqarorlik va zo'ravonlikning yo'qligi, havo transportida tashilgan yo'lovchilar soni kabi ma'lumotlar to'plamidan foydalanildi. Pearson korrelyatsiyasi, chiziqli regressiya kabi statistik usullarni qo'llash orqali O'zbekistonga turistlar tashrifini ko'paytirish imkoniyatlari tahlil qilindi. Bizning topilmalarimiz turistlar tashrifida boshqa omillar bilan bir qatorda raqamli texnologiyalar ham muhim ahamiyatga ega ekanligini ochib beradi. Raqamli texnologiyalar uchun umumiylikni o'zida birlashtirgan internetdan foydalanuvchilar soni oshgani sari turistlar soni ham oshib boradi. Shu bilan birgalikda siyosiy barqarorlikning ta'minlanishi va zo'ravonliklarning kamayishi ham mamlakatga keladigan turistlarga ta'sir qilmay qolmaydi. Tadqiqot turistlar tashrifini kengaytirish bo'yicha ish olib borayotgan mansabdorlar va tadqiqotchilar uchun kerakli tushunchalarni beradi. Ushbu tadqiqotda xizmatlar sohasida muhim ahamiyatga ega bo'lgan turizm sektorini rivojlantirish iqtisodiy rivojlanishda yuqori ahamiyat kasb etishi takidlanadi.

Kalit so'zlar: turizm, xalqaro turist, raqamli texnologiyalar, axborot kommunikatsiyalari, jarayonni baholash.

Abstract: The share of the service sector in the structure of the world economy is increasing year by year. The tourism sector plays an important role in the service sector. This study examines the relationship between the development trend of digital technologies and the visit of tourists to Uzbekistan. The research used a set of data such as the number of foreign tourists, the percentage of Internet users in Uzbekistan, political stability and lack of violence, and the number of passengers transported by air transport. Pearson correlation, linear regression and other statistical methods were used to analyze the possibilities of increasing tourist visits to Uzbekistan. Our findings reveal that, among other factors, digital technologies play an important role in tourist visits. As the number of Internet users increases, so does the number of tourists. At the same time, the provision of political stability and the reduction of violence will not fail to affect the tourists coming to the country. The study provides important insights for tourism promotion officials and researchers. In this study, it is emphasized that the development of the tourism sector, which is of great importance in the service sector, is of high importance in economic development.

Key words: tourism, international tourist, digital technologies, information communications, process evaluation.

Аннотация: Доля сферы услуг в структуре мировой экономики увеличивается с каждым годом. Сектор туризма играет важную роль в сфере услуг. В данном исследовании рассматривается взаимосвязь между тенденцией развития цифровых технологий и визитом туристов в Узбекистан. В исследовании использовался набор таких данных, как количество иностранных туристов, процент пользователей Интернета в Узбекистане, политическая стабильность и отсутствие насилия, а также количество пассажиров, перевезенных воздушным транспортом. Корреляция Пирсона, линейная регрессия и другие статистические методы были использованы для анализа возможностей увеличения туристических посещений Узбекистана. Наши результаты показывают, что, помимо других факторов, цифровые технологии играют важную роль в туристических визитах. По мере увеличения числа пользователей Интернета увеличивается и количество туристов. В то же время обеспечение политической стабильности и снижение уровня насилия не преминут отразиться на приезжающих в страну туристах. Исследование дает важную информацию чиновникам и исследователям, занимающимся продвижением туризма. В данном исследовании подчеркивается, что развитие туристического сектора, который имеет большое значение в сфере услуг, имеет большое значение в экономическом развитии.

Ключевые слова: туризм, международный туризм, цифровые технологии, информационные коммуникации, оценка процессов.

KIRISH

Jadval rivojlanish jarayonlarini boshdan kechirayotgan zamonaviy jahon iqtisodiyotida turizmning bandlikni, turdosh sohalarni rivojlantirishni va infratuzilmani yaxshilashdagi ahamiyati beqiyos hisoblandi. Turistlar tashrifi sonini ko'paytirishda raqamli texnologiyalarning ahamiyati kundan kunga oshib bormoqda. Ko'proq turistlar tashrifiga erishish uchun hozirgi kunda barcha davlat axborot texnologiyalar imkoniyalaridan keng foydalanib kelmoqda. Bu turistlar tashrifini kengaytirishda eng muhim omillar qatoriga kirib bo'lgan. Quyida axborot texnologiyalariga oid va turistlar tashrifi sonini ko'paytirishga xizmat qiluvchi bir nechta yo'nalishni ko'rib o'tamiz:

- veb-saytlar va mobil ilovalar orqali turistlar tashrif buyuradigan joylarni izlash, mehmonxona va avia-biletlarini oldindan band qilish, sayohat rejalari haqida batafsil ma'lumotlar olish mumkin;
- elektron xaritalar va GPS-texnologiyalari sayohatchilar uchun sayohatlarini tashkil etish, joylarni topish va ularga yo'lni ko'rsatishda yordam beradi. Bu xususiyatlar sayohat yo'nalishlarini aniqlashtirishda muhim ahamiyatga ega;
- ma'lumotlarni tahlil qilish va ma'lumot analitikasi, turizm tashkilotlarining mijozlari haqida tushuntiruvchi, so'nggi tendensiyalarni aniqlash, reklama va marketing kampaniyalarini rivojlantirishda yordam beradi;

Axborot texnologiyalarining turizm sohasini rivojlantirishda o'rni sayohat tashkilotlari uchun mijozlarni jalb qilishda, xizmatlarni osonroq taqdim etishda va so'nggi ma'lumotlarni aniqlashda katta ahamiyatga ega.

MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TAHLILI

Xalqaro turistlar tashrifini oshirishda axborot texnologiyalarining o'rni to'g'risida ko'plab olimlar juda ko'p ilmiy izlanishlar olib borilgan. Xususan, xorijiy olimlar Daniel Massawe, Matokeo Msavange, Hyasintha Kazoba, E. Reihani, M. Khatibzadeh, Romina Cheraghalizadeh, Suraj M. Negi, Dr. Ajay va boshqa tadqiqotchilar ilmiy ishlarni amalga oshirganlar.

Turizm va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari rivojlanayotgan global iqtisodiyotning yetakchi ikki tar-mog'idir. Deyarli barcha sayyohlar o'zlari xohlagan xizmatlarni topish va sotib olish uchun internetdan qanday foydalanishni bilishadi. Internet shunchalik ulkan va mukammal platformani taqdim etdiki, xizmat ko'rsatuvchilar o'z xizmatlarini o'zlari xohlagan tarzda sotishlari mumkin va xaridorlar turli xil variantlardan eng yaxshisini tanlab, sotib olishlari mumkin ^[1].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

2.1. Ma'lumotlarni yig'ish

Turistlar tashrifi soni va unga ta'sir etuvchi omillar sifatida O'zbekistonda internetdan foydalanadiganlar ulushi, Siyosiy barqarorlik va zo'ravonlikning yo'qligi va Havo transportida tashilgan yo'lovchilar soni Jahon Banki ma'lumotlaridan to'plandi va tahlil uchun tizimlashtirildi.

2.2. Pearson korrelyatsiya tahlili

O'zgaruvchilar o'rtasidagi dastlabki munosabatlarni o'rganish uchun Pearson korrelyatsiya tahlili o'tkazildi. Ushbu tahlil bizga doimiy o'zgaruvchilar, masalan, yosh va kirish ballari va ta'lim dasturining qabul qilingan samaradorligi o'rtasidagi chiziqli assotsiatsiyalarning kuchi va yo'nalishini baholashga imkon berdi. Muhim korrelyatsiyalarni aniqlash uchun korrelyatsiya koeffitsiyentlari va tegishli p-qiymatlari ishlatilgan.

2.3. Oddiy eng kichik kvadratlar (OLS) regressiyasi

O'zbekistonda internetdan foydalanidiganlar ulushi, siyosiy barqarorlik va zo'ravonlikning yo'qligi, havo transportida tashilgan yo'lovchilar soni, kompyuter va aloqa xizmatlarning xizmatlari importidagi ulushi kabi mustaqil o'zgaruvchilarning turistlar tashrifi soni bog'liq o'zgaruvchiga ta'sirini o'rganish uchun OLS regression tahlili o'tkazildi. Ushbu usul bizga ushbu o'zgaruvchilar orasidagi chiziqli munosabatlarni tushunishga yordam berdi va ularning ta'sirining yo'nalishi va kuchi haqida tushuncha berdi.

2.4. Ma'lumotlar analizi

Statistik tahlillar asosidagi taxminlar, masalan, chiziqlilik, xatolarning mustaqilligi va qoldiqlarning normal-ligi to'liq tekshirildi. Model hisob -kitoblarini tasdiqlash va topilmalarning mustahkamligini ta'minlash uchun diag-nostik testlar tahlillari o'tkazildi.

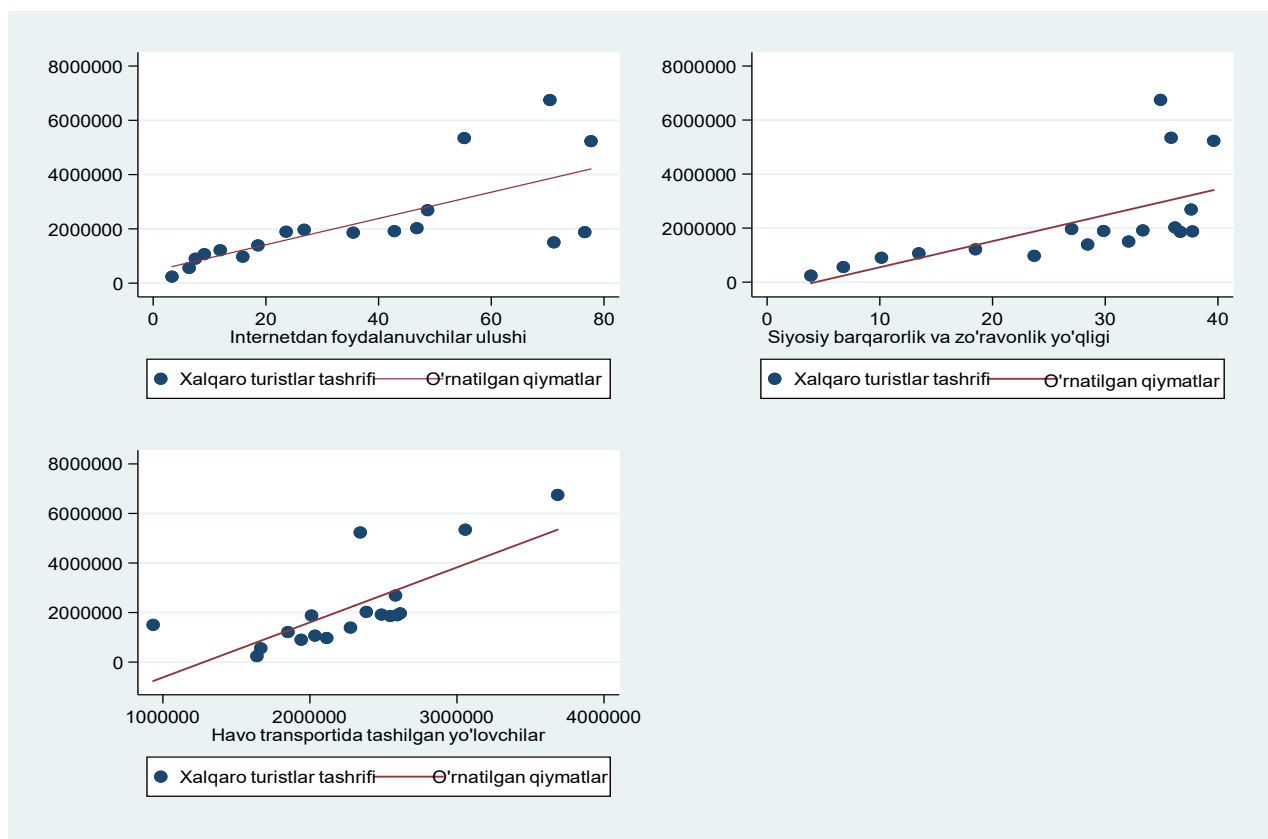
TAHLIL VA NATIJALAR

1-jadvalda 18 yillik kuzatuvlar berilgan bo'lib, xalqaro turistlarning o'rtacha tashrifi 2190611,1 kishini tashkil qilgan. Standart og'ish 1775510,1 ni tashkil qilgan. Xalqaro turistlar tashrifining minimum miqdori 242000 kishidan iborat va maksimum miqdori 6749000 kishidan iborat. Xalqaro turistlar tashrifiga ta'sir qiluvchi omil sifatida O'zbekistonda internetdan foydalanidiganlar ulushi fozida berilgan. Kuzatilayotgan davr mobaynida Internetdan foydalanuvchilarning jami aholiga nisbatan minimum 3,344 foizdan maksimum 76,59 foizgacha bo'lgan qiymatlarni qayd etgan. Bu o'zgaruvchi bo'yicha standart og'ish 24,571 ni tashkil qilgan.

1-jadval: Tavsifiy statistika

O'zgaruvchilar	Kuzatuvlar	O'rtacha	Std. Og'ish.	Min.	Mak.
Xalqaro turistlar tashrifi	18	2190611.1	1775510.1	242000	6749000
Internetdan foydalanuvchilar ulushi	18	35.993	26.011	3.344	77.698
Siyosiy barqarorlik	18	26.986	11.573	3.883	39.623
Havo transporti orqali tashilgan yo'lovchilar	18	2264084.7	597234.95	933769	3685192

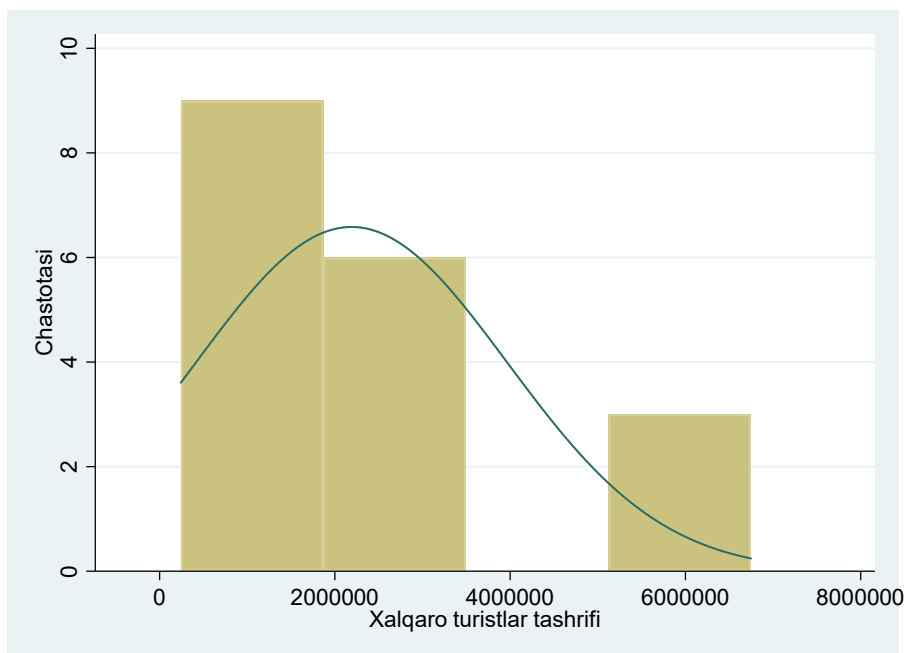
Shuningdek, siyosiy barqarorlik va zo'ravonlikning yo'qligi, havo transportida tashilgan yo'lovchilar soni kabi o'zgaruvchilarning tavsiflovchi statistiklari berilgan.

1-rasm: Xalqaro turistlar tashrifi va unga ta'sir qiliuvchi omillar uchun scatter grafigi

Yuqoridagi grafikda turistlar tashrifiga ta'sir qiluvchi omillarning vizual ko'rinishi ifodalangan. Internetdan foydalanidiganlar ulushi, siyosiy barqarorlik va zo'ravonlikning yo'qligi hamda havo transportida tashilgan yo'lovchilar soni bilan xalqaro turistlar tashrifi o'rtasida ijobiy bog'lanish mavjud. O'rnatilgan qiymatlar bog'liq va mustaqil o'zgaruvchilar o'rtasidagi aloqalarning real hayotda qanday bo'lishi lozim ekanligini ko'rsatadi.

2-grafikda xalqaro turistlar tashrifini o'rganilgan davr davomida takrorlanish chastotasi berilgan bo'lib, 2000000 gacha bo'lgan turistlar o'rganilayotgan davrda 9 marotaba takrorlanganligini ko'rishimiz mumkin. 6000000 atrofidagi yillik turistlar tashrif o'rganilayotgan davrda 3 marta takrorlangan. Xalqaro turistlar tashrifining minimumi 242000 kishini tashkil qilgan bo'lsa, maksimum xalqaro turistlar soni esa 6749000 kishini tashkil qilgan.

2-rasm: Xalqaro turistlar tashrifini o'rganilgan davr davomida takrorlanish histogrammasi

Xalqaro turistlar tashrifi miqdorini siyosiy barqarorlik va zo'ravonlik yo'qligi bilan o'zaro korrelatsiyasi 0,629 ni tashkil qiladi va bu p-qiymatning 0,001 ga tengligi hisobiga statistik jihatdan ahamiyatli hisoblanadi. Xalqaro turistlar tashrifi miqdorini havo transportida tashilgan yo'lovchilar soni bilan o'zaro korrelatsiyasi 0,747 ni tashkil qiladi va bu p-qiymatning 0 ga tengligida statistik jihatdan ahamiyatli ekanligini ko'rsatadi. Xalqaro turistlar tashrifi miqdorini internetdan foydalanuvchilar ulushi bilan o'zaro korrelatsiyasi 0,709 ni tashkil qiladi va bu p-qiymatning 0,005 ga tengligida hisobiga statistik jihatdan ahamiyatli ekanligini ko'rsatadi (2-jadval).

2-jadval: O'zgaruvchilarning o'zaro korrelatsiyasi

O'zgaruvchilar	(1)	(2)	(3)	(4)
(1) Xalqaro turistlar tashrifi	1.000			
(2) Internetdan foydalanuvchilar ulushi	0.709*	1.000		
	(0.001)			
(3) Siyosiy barqarorlik va zo'ravonlik yo'qligi	0.629*	0.833*	1.000	
	(0.005)	(0.000)		
(4) Havotransportida tashilgan yo'lovchilar soni	0.747*	0.288	0.498*	1.000
	(0.000)	(0.246)	(0.036)	
*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1				

Shuningdek, internetdan foydalanuvchilar ulushi bilan siyosiy barqarorlik va havotransportida tashilgan yo'lovchilar soni o'rtasida ham ijobiy va p0,5 qiymati bilan statistik jihatdan ahamiyatli korrelatsiya bor ekanligini ko'rishimiz mumkin.

3-jadval: Turistlar tashrifi bo'yicha chiziqli regressiya

Xalqaro turistlar tashrifi	Koef.	St.Xatolik	t-qiymat	p-qiymat	[95% Ishochlilik	Interval]	Sig
Internetdan foydalanuvchilar ulushi	61980.532	11844.314	5.23	0	36577.005	87384.059	***
Siyosiy barqarorlik va zo'ravonlik yo'qligi	-75315.242	29390.537	-2.56	.023	-138351.67	-12278.81	**
Havotransportida tashilgan yo'lovchilar soni	2.169	.329	6.60	0	1.464	2.874	***

Konstant	-2918512.3	649256.74	-4.50	.001	-4311029.5	-1525995.1	***
Bog'liq o'zgaruvchi o'rtachasi	2190611.111	Bog'liq o'zgaruvchi standart og'ishi	1775510.072				
R-kvadrat	0.880	Kuzatuvlar soni	18				
F-test	34.288	Prob > F	0.000				
Akaike krit. (AIC) 537.884		Bayesian krit. (BIC)	541.445				
*** p<.01, ** p<.05, * p<.1							

Qolgan omillar ta'sir qilmay turgan holatda xalqaro tursitlar tashrifi soni va internetdan foydalanadiganlar ulushi o'rtasida ijobiy va statistik jihatdan ahamiyatli bog'lanish ($p < 0,05$) mavjud. Internetdan foydalanadiganlar ulushining 1 foizga oshishi xalqaro turistlar tashrifini 61980,532 ga oshiradi. Havo transportida tashilgan yo'lovchilar sonining 1 taga oshishi xalqaro turistlar tashrifini 2,169 ga oshiradi va bu $p < 0,01$ qiymatida statistik jihatdan ahamiyatli hisoblanadi. Siyosiy barqarorlik va zo'ravonlik yo'qligi omilini ham xalqaro turistlar tashrifi soniga ijobiy ta'sirini kutgan edik, lekin siyosiy barqarorlik va zo'ravonlik yo'qligi ko'rsatkichi 1 foizga yaxshilansa, xalqaro turistlar tashrifi 75315,242 ga kamayishi ma'lum bo'ldi va bu p-qiymat 0,023 ga tengligi hisobiga statistik jihatdan ahamiyatli ekanligi aniqlandi. F-testning p-qiymati 0,000 ni tashkil etadi, bu umumiy model $p < 0,05$ darajasida statistik ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatdi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu tadqiqotda biz yurtimizga turistlar tashrifini ko'paytirishda axborot texnologiyalarining ahamiyatini o'rganishni maqsad qilib olganmiz, xususan mamlakatimiz aholisining internet bilan taminlanganlik ulushiga e'tibor qaratdik. Bunda internet bilan ta'minlanganlik darajasi oshishi o'z o'zidan turistlarga yaratiladigan qulayliklarni kengaytirishga sabab bo'luvchi bevosita omil hisoblanadi. Shuningdek, tadqiqotda xorijiy turistlar sonini oshishiga ta'sir qiluvchi boshqa omillar ham o'rganilgan. Ushbu tadqiqotdagi chiziqli regressiya tahlili turistlar tashrifi miqdoriga ta'sir qiluvchi omillarni o'rganishga qaratilgan. Bog'liq o'zgaruvchi, xorijiy turistlar soni butun sonlar birligida kelgan.

Tadqiqotda Breusch Pagan Testi orqali heteroskedastiklikni tegshirganimizda ($p > 0,05$) natija statistik jihatdan ahamiyatga ega ekanligi kelib chiqdi. Bu esa bizni ma'lumotlarimiz normal taqsimlanganligini ifodalaydi. Multikollinearlik testiga tekshirganimizda biz o'rganayotgan bog'liq va mustaqil o'zgaruvchilarda multikollinearlik yo'qligi aniqlandi.

Amaliy nuqtayi nazardan, xorijlik sayyohlar soni va havo transportida tashilgan yo'lovchilar soni o'rtasida ijobiy bog'liqlik mavjudligidan dalolat beradi. Bu shuni anglatadiki, havo qatnovining ko'payishi chet ellik sayyohlar sonining ko'payishiga yordam beradi. Shu nuqtayi nazardan mamlakatimizda xalqaro qatnovlarni amalga oshiruvchi aviakompaniyalar sonini ko'paytirish lozim ekanligi kelib chiqadi. Ammo shuni ta'kidlash kerakki, xalqaro turistlar tashrifi soniga faqat havo transportida tashilgan yo'lovchilar soni ta'sir qilmaydi unga ta'sir qiluvchi boshqa omillar ham bo'lishi mumkin. Qo'shimcha tahlil qilish va qo'shimcha o'zgaruvchilarni ko'rib chiqish yanada aniqroq tushunchalarni olishga yordam beradi.

Shuningdek, xorijlik turistlar soni va internetdan foydalanuvchilar soni o'rtasida ijobiy bog'liqlik mavjud bo'lib, bu shuni ko'rsatadiki, internet foydalanuvchilari ko'p bo'lgan yo'nalishlar ko'proq xorijiy sayyohlarni jalb qilishi mumkin. Ijobiy koeffitsiyent shuni ko'rsatadiki, bundan internetdan foydalanuvchilar soni va uning tezligini oshirish mamlakatimizda turistlar sonining ko'payishiga sabab bo'lishi aniqlandi. Shu sababli mamlakatimizda internetdan foydalanish imkoniyatini yanada yaxshilash lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Pradhan, S. (2013). Internet Marketing in Tourism : The quality of Helsinki City Tourism Bureau's website from tourism perspective.
2. Cheraghalizadeh, R. (2014). The Role of Marketing in Tourism and Hospitality Development. Case Study: Mazandaran-Iran. International Journal of Economic Practices and Theories, 4, -111-118.
3. Alagha, A. (2013). Requirements for improving Contemporary e-tourism Information systems in terms of customer satisfaction.
4. Hujic, N., & Salihic, F. (2020). MARKETING IN TOURISM – DIRECT MARKETING AS MARKETING COMMUNICATIONS TECHNOLOGY.
5. M. Negi, S., & Chaurasia, D.A. (2021). The Role of Online Marketing in the Travel & Tourism Industry. Journal of University of Shanghai for Science and Technology.
6. Malra, R. (2013). Online Tourism Marketing. Asia Pacific Journal Of Marketing and Management Review, 2, -150-157.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.